

УДК 721

ДИЗАЙН ПРОСТОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

КАШУБА Оксана, ЯКУБОВСЬКИЙ В'ячеслав,
ФЕДОРОВА Анастасія
Національний університет «Львівська політехніка», Україна
nnsty.fed@gmail.com

Аналіз українських та закордонних досліджень, пов'язаних з організацією просторів для дітей із порушенням органів зору різного ступеня. У процесі дослідження виявлено та систематизовано особливості проектування середовища для дітей із вадами зору, визначено основні типи ресурсів для його створення.

***Ключові слова:** простір для дітей із порушенням органів зору, планувальні принципи організації просторів, спеціалізована школа для слабозорих.*

ВСТУП

Сьогодні у світі відбувається інтеграція людей з обмеженими можливостями в повноцінне суспільне життя. Цей процес також стосується змін у вимогах проектування громадських будівель. Одним з аспектів цього процесу є запровадження нормативних документів проектування просторів для незрячих та слабозорих дітей. Створення відповідних просторів для навчання та адаптації таких дітей дасть можливість залучити їх до суспільного життя.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальним питанням для вирішення даного завдання є визначення основних особливостей проектування просторів для дітей із вадами зору. На даний момент, в Україні функціонує лише 30 спеціалізованих шкіл для дітей із порушенням зору, хоча потреба значно більша. Саме тому в країні розгорнута програма інтеграції дітей з обмеженими можливостями через створення інклюзивних просторів у загальноосвітніх закладах. Водночас в Україні не розроблені нормативні вимоги до проектування навчальних приміщень для слабозорих, відсутні відповідні ДБН, а наявні школи не враховують сучасних наукових розробок у даному напрямі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В українській корекційній педагогічній практиці виділяють три типи ресурсів створення інклюзивного простору:

- ресурси, що формуються шляхом привнесення в середовище спеціальних об'єктів, які дозволяють формувати у дитини різноманітні знання та вміння компенсаторного характеру або обмежувати небажані

дії (сенсорні рамки та стенди, тифлотехніка, мовленнєві пам'ятки, рухливі мобілі, обмежувачі тощо);

- ресурси, що розкриваються внаслідок модифікації (адаптації) уже наявних об'єктів навколишнього середовища (збільшення розмірів, виділення сигнальних та істотних ознак, привнесення деталей пристосованого характеру, використання спеціальних маркерів, міток тощо);

- ресурси, що сприяють оптимізації взаємодії дитини з різноманітними об'єктами (спеціальне освітлення, створення безбар'єрного простору, забезпечення необхідних дистанцій, структурування простору, блокування ковзання поверхнею тощо) [1].

На основі аналізу українських та закордонних досліджень, пов'язаних із організацією просторів для дітей із порушенням органів зору різного ступеня, визначено, що в сучасних проєктах навчальних закладів для дітей із вадами зору повинні бути використані спеціальні планувальні та візуальні принципи проєктування середовища.

До таких планувальних принципів належать:

- організація навчального процесу навколо «інтер'єрної вулиці», а саме широкого безбар'єрного рекреаційного простору, вздовж стін якого кріпляться поруччя або площини з яскравим тактильним забарвленням;

- транзитний шлях повинен бути мінімальної протяжності та максимально передбачуваним. Пріоритетним принципом для компактності будівлі повинно бути двостороннє розташування приміщень не замкненої, не розгалуженої конфігурації;

- усунення гострих кутів та мінімізація перешкод для переміщень (звільнення від колон, пілонів, інженерного обладнання), стаціонарності предметного простору [4];

- забезпечення комфортного освітлення в навчальних приміщеннях, зменшуючи їхню глибину та збільшуючи освітленість транзитних просторів через zenітні ліхтарі та світлові кишені, що створюють додаткові орієнтири;

- орієнтування приміщень із використанням суцільного застелення зі звукопоглинальними властивостями задля акустичної ізоляції. Використання зимових садів для додаткової звукоізоляції [2].

До візуальних принципів належать:

- забезпечення можливості «розуміння» споруди за допомогою дотикового та слухового сприйняття. Зміни матеріалів оздоблення відповідно до функціональних зон;

- забарвлення просторів та їхніх елементів у виразні яскраві кольори, аби забезпечити додатковий рівень орієнтації для учнів, які мають залишковий зір;

- формування просторів із різними акустичними властивостями для відокремлення середовищ, предметів тощо. Використання за потреби звукопоглинальних облицювальних матеріалів;

- зміна висоти стель горизонтальних комунікацій, що дає можливість визначити відстань із допомогою слуху;

- створення замкнених та відкритих просторів-симуляторів ситуацій, які розвивають соціально-побутову та просторову орієнтацію [3].

Також слід зазначити, що в разі створення інклюзивних просторів для осіб із вадами зору в загальноосвітніх школах виникає суперечність між умовами для різних категорій дітей, що унеможлиблює різноманітні перетворення та трансформації просторів. Це руйнує вже сформовану систему не візуальних орієнтирів для незрячих, яка дуже важлива на початкових стадіях дитячої середовищної адаптації.

ВИСНОВКИ

Результат аналізу проектування та експлуатації українських та закордонних закладів для дітей із порушенням органів зору дозволяє розглядати індивідуальний середовищний підхід як основний у створенні спеціальних навчальних просторів. Систематизовано рекомендації щодо проектування особливого простору з використанням сучасних розробок не візуального орієнтування, відповідного перепланування навчальних приміщень та транзитних шляхів для задоволення потреб дітей із вадами зору. Такі освітні заклади будуть спрямовані не лише на засвоєння дітьми навчального матеріалу, а й на розвиток умінь для самостійного соціального проживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдукевич С. Середовищний підхід у інклюзивному навчанні. / С.Е. Гайдукевич // Інклюзивна освіта : стан, проблеми, перспективи : матеріали регіонального семінару. – Мінськ : Чотири четвертини, 2007. — С. 34-46
2. Батищева Р. Розвиток особистості незрячого учня / Р. Батищева // Педагогічна газета. – 2011 – №5 – травень. – С. 7
3. Філіп Р. School design for the blind: learning without sight // Architectural Record. — 2005. — № 12. — С. 67–69.
4. Комаров К. О. Принципи архітектурної організації внутрішніх транзитних просторів з урахуванням особливостей незорового сприйняття: дис. канд. арх: 18.00.01 / К. О. Комаров. – К., 2013. – С. 51.

KASHUBA O., YAKUBOVSKIY V., FEDOROVA A. DESIGN OF SPACES FOR VISUALLY IMPAIRED CHILDREN

The purpose of the article is to analyze Ukrainian and foreign studies related to the organization of education spaces for visually impaired children. The research identified and systematized the main types of resources for creating inclusive spaces. There also have been identified design features that determine the design of the environment for children with visual impairments.

Key words: *spaces for visually impaired children, school for the blind and visually impaired, solutions and principles of space organization.*